

Beköszönünk a házba, kijön egy idős néni a teraszra, elmondjuk a hivatalos szöveget: a Nemzeti Park megbízásából régi fajta gyümölcsfákat mérünk fel, van-e ilyen az udvarban, bejöhettek-e. A néni néz ránk, nem egészen érti. Átváltunk nem hivatalos szövegre:

– Tetszik tudni, az ősi fajta gyümölcsfákat keressük. Mint az a nagy kertefa ott.

A néni szemrevételezi a fát, amire mutatunk.

– Az? – kérdi. – Hát az egy szókörté.

Nem is így ejti, hanem úgy, hogy súzükörté, egészen megszoktuk már, lassan mi is így fogjuk kimondani.

– Igen, igen – bólogat a kolléga lelkesen. – Meg azok az almafák is. Megnézhetnénk őket?

A néni megvonja a vállát, majd mint-ha valami nagyon vicces dolgot látna, elneveti magát:

– Hát persze! Nézzék csak, ha akarják!

Beme gyünk az udvarba, követ minket a tekintetével, de semmi hajlandóságot nem mutat, hogy lejöjjön a teraszról. Az viszont tisztán látszik, hogy valami rendkívül mulattatja. Kérdezősködünk, melyik fa milyen fajta, mikor érik, mire használják a gyümölcsét, persze tud mindent, sorolja a választ, szeme huncutul csillog. Igazán vidám kis öregasszony, már én is nehezen álom meg nevetés nélkül.

– Akkor felmérjük ezeket a fákat, jó? – kollégánk óvatosan kérdezi ezt, a néni széles jókedve valahogy nem hagyja nyugodni.

Újabb nevetés, szeme csupa kedves ránc, úgy érzem magam, mint az a csin-talan gyerek, aki valami bájos ostobaságot követett el, és most a felnőttek jutalmul elnézően megmosolyogják.

– Mérjenek csak, mérjenek!

Előkerülnek a műszerek; magasság, kerület, helyzet, közben szorgalmasan jegyzetelek. Argus szemek figyelik érdeklődve a ténykedésünket. Mire a fotózára kerül a sor, észrevesszük, hogy a néni lejt a teraszról, és szinte meg-hökkenve bámul a kamerára.

– Le is fényképezik? – Olyan arccal kérdezi, hogy most már nem bírom tovább, én is elnevetem magam.

– Igen, nagyon fontos, hogy mindent dokumentáljunk! – válaszolok, miközben nagyon komolytalanul bólogatok, és közben rettenetesen szégyellem magam.

Csattog a kamera, készülnek a fotók, a fáról, a gyümölcsről, egészben, félbevágva, aztán kóstolunk is, és mindenféle kérdést felteszünk még, ami csak eszünkbe jut.

A néni továbbra is fényesen mulat. Jókedve végül teljesen ránk ragad, cinkostársai leszünk, szemünk összevillan, elvarázsol minket ez a fehér hajú tündér, és ahogy az őszi napfény ránk vetül a fák ágain keresztül, egészen világosan látni, hogyan mosolyog az aranyalma, időtlenné téve körülöttünk a világot erre az aprócska örökkévalóságra.

Nehezen térünk magunkhoz. Végül a kapuig kísér minket.

Feltesszük az utolsó kérdést: lehet-e majd oltóágot gyűjteni a fákról. Most másképp néz ránk, szinte komolyan, ez a kérdés már teljesen világos számára.

– Hogyne, jöjjenek csak, nyugodtan – még egyszer ránk villantja huncut tekintetét, majd becsoszog a házba.

A fenti történet lehetne szórakoztató kis íromány, talán nem is úgy volt, és a néni nem is létezik.

Pedig a néni igenis létezik. Igenis ott van, és talán még most is nevet az ilyen habókos népeken, akik méricskélnek meg fényképezik a gyümölcsfáit, és nagy komolyan dokumentálják az állományt. Mert neki teljesen természetes, hogy ott van a gyümölcs, mindig is ott volt, és nyilván nem is létezik olyan ember, aki ne rendelkezne vele. A gyümölcsfa ott van szüntelen, végigjárja velünk a kalendáriumot, rügyfakadástól lombhullásig, még a tél dermedt csendjében is ott áll biztosan, végtelen türelemmel várva a tavaszi ébredést. Megtanítja nekünk, mitől lesz élet az élet, hogyan kell születni, magasra nőni, virágban pompázni, gyümölcsöt teremni, és elmúlni. Majd megújulni és újjászületni. Hogyan kell hallhatatlanná válni az élet örök körforgásában.

Az a néni érti ezt, és mindenki érti, aki a fák szoros közelségében él, mert a fák élete lenyomatot képez a bensőkben, előidéz bennünk a folyamatos változást, fa és ember közt szoros a kölcsönhatás. Én is régóta figyelem őket, és nem is vitás, melyik fát szeretem: az ősi fajtát, a régit, vagy annak a gyereket, mert tudom, hogy mire képes. Láttam több száz éves, hatalmas törzsű, erős fákat, koronájuk az égbe tör, látták az évszázadok viharait, nemzedékek vonultak el alattuk, de ők nem tettek mást, csak virágzottak és gyümölcsöt termettek. Ha valakit érdemes volna megkérdezni az élet nagy kérdéseiről, hát bizony ők lennének azok.

Mert ezeket a fákat az sem zavarja, ha az oldalukon kell feküdniük, az sem, ha kettéped a törzsük, ha olyan odvas lesz a belsejük, hogy szinte már csak a kérjük van meg. Szelíden eltűnnek minden viszontagságot, lombot nő-

vesztenek, ágakra gyümölcsöt varázsolnak. Erősek, szívósak, sokat tűnnek, és keveset kérnek. Harmóniában élnek a környezetükkel, és generációkat szolgálnak ki. Fajtájukban és gyümölcseikben olyan változatosságot mutatnak, mint megszámlálhatatlan, ezerféle virágával a tarka rét.

Persze a modern, nemesített fát is említenünk kell, láttam ilyen ültetvényt, igazán vicces találmány. Állnak egymás mellett szorosan, nincs is törzsük, inkább szárúk van, de ami a legfajjobb: nincs koronájuk! Úgy néznek ki, mintha egy igazi fának levágnánk egy oldalsó ágát, és ledugnánk a földre. Nem kedvelik a viszontagságot, keveset tűnnek, és sokat kérnek. Nem tudnak beilleszkedni a környezetbe, és legfeljebb egy fél generációt, ha kiszolgálunk, azt is csak akkor, ha az adott generáció egyedei nem terveznek maguknak hosszú életet. A változatosságról meg ne nagyon beszéljünk, egy kezem is elég, hogy számba vegyem a fajtáikat.

Magunkat, embereket is osztályozhatnánk hasonlóképpen, és itt most persze talán sokan megsértődnek.

Ki vagy Te?

Te vagy az az ősi fajta, az a jóféle? Te vagy az, aki az Isten áldott ege alatt naggyá leszel, beszívod a napfényt, a levegőt, gyökereidet a mélybe nyújtod, és biztosan megtart téged az a drága Földanya? Vagy te vagy az a modern, az az öntudatosnak és magabiztosnak látszó, de a napfénytől, levegőtől elzárkózó, aki fél a földre nyúlni, fél ember-ré válni, hisz az az út rögös, hosszan tart, és nem mindig biztonságos. Azt gondolod, úgysem bírnád ki, nem igaz?

Mutasd meg szeretett fádat, és megmondom, ki vagy!

Feltéve, hogy van egyáltalán szeretett fád. Vagy egyáltalán van fád.

Szóval odáig jutottunk, hogy fel kell mérnünk a gyümölcsfákat, mert már olyan kevesen maradtak, hogy a végén még szégyenben maradunk.

Valakik azt mondják erre a vidékre, hogy ez Magyarország tündérkertje. Márpedig a tündérek kertjében van szőlő, mosolygó alma és csengő barack. Tényleg van. Láttam is, és ettem is.

De a tündérek kertjében tündérek is vannak ugyebár! Tényleg vannak, láttam őket. Ha nem hiszed, gyere el, és nézd meg magad! Mert csak úgy lehet felismerni őket, ha belenézel a szemükbe. Csak akkor látod meg a varázslatot. Nem viccelek.

Persze az is meglehet, hogy ott jársz vagy élsz közöttük, az is lehet, hogy régóta, mégsem látod őket. El kéne gondolkodnod azon, mi lehet ennek az oka.

Neves néprajzkutatónk, Gönczi Ferenc írta. „...ha már fönt elveszett is a magyarban a magyar, lent a mélyben, az avarban élnek még a százados ízek...” Az ijesztő a dologban, hogy Gönczi körülbelül száz évvel ezelőtt írta ezt a megállapítást. Abban az időben, amikor a falvakban minden házban családok éltek és gazdálkodtak, és a hagyományos, józan emberi, isteni értékeket nem könyvekben őrizték, hanem a szerint éltek. Ha abban a nyüzsgő, étellel teli világban, ahol százszor ennyi gyümölcsfát írhattunk volna össze, már csak az avarban vannak ízek, akkor mi a helyzet most?

Száz tehénből maradt három, azt is nyolcvanéves bácsi gondolja; azt hiszem, ez tökéletesen leírja a helyzetet. A vidék hanyatlásáról, a környezet, a természet pusztulásáról annyi az írás, hogy képtelenség elolvasni csak egy részét is. Másról sem beszélünk nap mint nap, csak a mai rohanó, élheterlen, stresszes, idegbajos világról, amelyben senki sem érzi jól magát, se szegény, se gazdag. A falvak haldokolnak, tíz házból három eladó, egy meg összedőlt, a lakosság elöregedett, kevés a fiatal, az itt lakók többsége a falun is városias életet él.

Jaj, hadd ne soroljam tovább, ez nagyon szörnyű! Mellesleg, szerintem nem is igaz. Illetve a tények azok tények, talán csak a hozzáállásunkkal van baj.

Az ember úgy lett megeremtvé, hogy szoros kapcsolatban és harmóniában éljen az őt körülvevő természetes környezettel. Úgy tud rendszeresen működni. Az ettől való eltávolodás eredményezi a bajainkat. A tájban élő ember minden igénye kielégül azáltal, hogy ott éli a napjait, élteti a tájat, a táj pedig őt. Semmi újat vagy érdekeset nem mondtam, ezzel mindannyian – legalábbis a többségünk – tisztában van. Ha nem így élünk, és rosszul érezzük magunkat a bőrünkben, nincs kit vagy mit okolnunk érte. Egyszerűen csak fel kell fogjunk ezt az egyszerű ténytet, és az értékrendünket ehhez igazítani.

Jó kezdés ehhez a gyümölcs. Mert úgy látszik, ez még mindig az az egyetemes nyelv, amelyet sokan beszélünk. És bár ez a munka a gyümölcsfákról szól, én elsősorban mégis az embereket tartanám fontosnak, hisz a fákat emberek gondozzák, és hiába védjük a fákat, ha az embereket nem védjük, mert a mai rosszul összerakott világban sok a hátráltató tényező, és a legnehezebb dolga annak van, aki vállalja a vidéki életet.

Sok a rossz ebben a világban, jól tudom. De hadd idézzem régi barátom, egy öreg mágus szavait:

– Sokak szerint csak óriási hatalommal lehet a gonoszt kordában tartani. Én nem ezt tapasztaltam. Úgy láttam, hogy apróságok, hétköznapi népek kis tettei tartják sakkban a sötétséget. Egyszerű kedvesség és szeretet...

Nos, ez a világunk nagy bölcsessége. Te is megtapasztalhatod. Gyere el erre a vidékre, az Őrségbe! Legyél akárki, magasan képzett vagy egyszerűen gondolkodó, jól szituált vagy rosszul öltözött, fontos beosztású vagy lépcsőháztakarító, híres vagy híreket nem hallgató, mindegy ki, kellő alázattal és jóindulattal sétálj végig valamelyik utcán, kopogj be valahová, kérj egy pohár vizet, vagy találd ki bármit, hogy szóba álljanak veled. Keresd a tündéreket!

Válj Te is tündérré!

Szahné Bor Tímea

Ez az írás az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság „Magas fák gyöngyei” projektjének keretén belül, a kaszálógyümölcsösök felmérése kapcsán készült.

Forrás: Magyar Élőfalu Hálózat e-HÍRLEVÉL 25. szám, 2014. január 30.

